

Kalliomaalauksia toteutettiin Graafisella betonilla

Juhani Pallasmaa, professori emeritus, arkkitehti SAFA

Maritta Koivisto, arkkitehti SAFA, päätoimittaja Betoni; maritta.koivisto@betoni.com

Taidekeskus Salmelan vuoden 2019 kesän 30-vuotisjuhlateoksen erikoisuutena oli Puistonäyttämölle kohonnut betoninen ympäristötaideteos, jonka on suunnitellut emeritusprofessori ja arkkitehti *Juhani Pallasmaa*. Muurimaiseen taideteokseen on kuvattu graafisella betonilla vanhoja suomalaisia kalliomaalauksia.

Teos jää jatkossakin pysyvästi paikoilleen. – Salmelassa kysytään toisinaan, eikö teillä koskaan esitellä vanhempaa taidetta. Nyt on tarjolla viisi tuhatta vuotta vanhaa sellaista. Taideteos on kaksivaikutteinen. Se toimii akustisena elementtinä konserttitoiminnalle, mutta myös visuaalisena elementtinä Suomen vanhimmasta taiteesta, kertoo Mäntyharjun Taidekeskus Salmelan toiminnanjohtaja *Tuomas Hoikkala*.

Taideteos-suunnitelman kuvaus

Juhani Pallasmaa, arkkitehti SAFA:

Vuoden 2018 lopulla sain toiminnanjohtaja Tuomas Hoikkalalta tehtäväkseni suunnitella Taidekeskus Salmelan maisemapuistoon näyttelytoiminnan 30-vuotista historiaa juhlistavan teoksen, joka tehtäisiin paikallisessa betonitehtaassa graafisesta betonista. Päädyin ehdotukseen, jonka tavoitteena on visuaalisesti koota ulkoilmakonserttien tila sekä parantaa tilan akustiikkaa. Graafiseksi aiheeksi ehdotin suomalaisia kalliomaalauksia, joista eräät sijaitsevat Mäntyharjulla, melko lähellä Salmelaa. Nämä maamme varhaisimmat taideteokset sijaitsevat yleensä vaikeasti löydettävissä paikoissa, joten ne eivät ole laajemman taide­näyttely-yleisön tavoitettavissa. Kalliomaalaukset ovat Egyptin pyramidien ikäisiä, mutta niissä on samanlaista tuoreutta kuin aikamme graffititaiteessa. Ajatukseen muinaisten kalliomaalauksen tuomisesta nykytaiteen rinnalle suhtauduttiin heti innostuksella.

Kolme 7 m × 2,5 m kokoista betoniseinämää rajaavat ulkoilmakonserttien alueen pohjoisen suunnassa, ja seinämät toimivat samalla akustisina heijastuspintoina. Ne myös muodostavat orkesterilavan taakse väliaika- ja odotustilan, jota hallitsevat kalliomaalaukset.

Seinämien kuva-aiheiksi valittiin kaksitusinaa suomalaista kalliomaalauksia tai maalauksen yksityiskohtia, jotka on toteutettu alkuperäisten maalauksen mukaisessa koossa ruosteenpunaisella värisävyllä. Värityksen tavoittelee samaa vaikutelmaa kuin kalliomaalaus­ten rasvaan sekoitettu rautaoksidi, vaikkakaan Salmelan kuvia ei ole toteutettu maalaamalla, vaan graafisen betonin -menetelmällä.

Betoniseinämien yläreunat ovat pyöristetty niiden massavaikutelman tehostamiseksi. Jokainen levy painaa 10 tonnia ja ne ovat kallistettu kuusi astetta katsojaa kohti, jotta ne antaisivat vaikutelman kallioseinästä. Levyt nousevat matalasta vesialtaasta, joka muistuttaa siitä tosiasiaista, että monet maamme kalliomaalaukset sijaitsevat veden äärellä ja ovat maalattu veneestä käsin. Samalla vesiallas vaikeuttaa maalauksuvioiden tahallista tarve­lemistä. Kuva-aiheet ovat sijoitettu lähes sattumanvaraisesti antamaan vaikutelman maalauksen vapaasta sijoittumisesta kalliopinnoille.

Seinämien eteen on viidelle pyöreälle, maan tasoon sijoitetulle betonilevyllä valittu viisi näytettä karjalaisista kalliopiirroksista. Karjalan kalliopiirroksia ovat vaakasuoriin kalliopintoihin kaiverrettuja kuva-aiheita.

1 Juhani Pallasmaa

2 Salmelan taidemuuriin on graafisella betonilla kuvattu vanhoja suomalaisia kalliomaalauksia. Kuvioiden punainen väri tulee betonin runkoaineena käytetystä eteläsavolaisesta punagraniitista.

1

3

Salmelassa laattojen kuvioiden näkyvyyttä on tehostettu myös mustalla kiviaineksella.

Teknisesti ja aikataulullisesti vaativa hanke oli mahdollista betoniseinäkkeiden toteuttajan, Suutarinen-yhtiöiden, asiantuntemuksen ja ennakkoluulottomuuden ansiosta. Graafisten kuvioiden valmistuksessa käytettyjen filmien tekijä, Graafinen betoni onnistui puolestaan saamaan moneen kertaan suurennettuihin piirroksiin maalauksen kaltaista elävyyttä. Kuvioaiheiden valinnassa ja piirrosten hankinnassa saimme korvaamatonta apua Museoviraston asiantuntijoilta, yli-intendentti *Helena Taskiselta* ja yli-intendentti *Ilari Kurrilta* ja *Pekka Kivikäs* antoi valokuviaan käyttöömmme.

Tekninen toteutus tehtiin betonilla

Betonipinnat ovat toteutettu suomalaisella patentoidulla Graafinen betoni -menetelmällä, kertoo *Timo Suutarinen*, Suutarinen-yhtiöiden toimitusjohtaja.

Graafisen betonin -menetelmässä halutut kuviot painetaan ensin erikoiskalvolle käyttämällä betonin pintahidastinainetta. Betonielementit valetaan muottiin näiden kalvojen päälle. Kun betoni on kovettunut, paineveden

avulla pestään kuvioiden kohdalta betonin pintakerros esiin siten, että betonissa käytetty kiviaines paljastuu, kertoo *Timo Suutarinen*. Kuviot tulevat esiin, kun betonin sileästä muottipinnasta tulevat esiin sekä pesupesty karheampi pinta ja käytetty kiviaines.

Salmelan seinämien kalliopinnasta muistuttava tummanharmaa pohjaväri on saatu aikaan sävyttämällä valkosementtiä rautaoksidimustalla. Kuvioiden punainen väri tulee betonin runkoaineena käytetystä eteläsavolaisesta punagraniitista. Karjalaisten kalliopiirrosten levyissä taustan väri tulee seinämien tapaan valkosementistä ja rautaoksidimustasta. Kuvioissa näkyy kiviaineksena käytetty Hyvinkään musta gabro. Punaisia värisävyjä on vahvistettu Faceal Color-tuotesarjan betonin kuultoväri- ja suoja-aineella. Seinämät on ylikäsitelty Faceal Oleo HD suoja-aineella ja vaakapinnat Faceal Wet-look suoja-aineella.

Elementit ovat raudoitettu ruostumattomalla betoniteräksellä ja valettu erityisellä betonisuhteituksella, jolloin käyttöikä on useita satoja vuosia. Elementit on tuettu alhaalta momenttijäykkiin hahloanturoihin.

Rock paintings implemented in graphic concrete

Art Centre Salmela celebrated its 30th anniversary in the summer of 2019 with a special environmental work of art in concrete erected in the landscape park. The artwork designed by Professor Emeritus, architect Juhani Pallasmaa will remain in the park permanently.

The piece implemented in graphic concrete depicts old Finnish rock paintings. There are old rock paintings also in Mäntyharju, not far from the Art Centre. The rock paintings are as old as the pyramids in Egypt, but give out the same kind of freshness as the graffiti art of today.

The three 7 × 2.5 m precast concrete walls enclose the area reserved for outdoor concerts and also act as acoustic reflection surfaces. They also create an interval and waiting area behind the orchestra stage.

The depicted Finnish rock paintings and their details are shown in the same size as the original paintings, using a rusty red tone of colour.

The dark grey background of the Salmela walls serving as a reminder of the rock surface has been created by adding iron oxide black in

3 Elementit ovat raudoitettu ruostumattomalla betoniteräksellä ja valettu erityisellä betonisuhteituksella, jolloin käyttöikä on useita satoja vuosia. Elementit on tuettu alhaalta momenttijäykkiin hahloanturoihin.

4 Jokainen levy painaa 10 tonnia ja ne ovat kallistettu kuusi astetta katsojaa kohti, jotta ne antaisivat vaikutelman kallioseinästä.

5 Levyt nousevat matalasta vesialtaasta, joka muistuttaa siitä, että monet maamme kalliomaalaukset sijaitsevat veden äärellä ja ovat maalattu veneestä käsin.

4

white cement. The red colour of the patterns comes from the aggregate of the concrete which is red granite acquired from the south part of the province of Savo. In the plates depicting Karelian rock paintings, white cement and iron oxide black have produced the background colour, like in the walls. The black Gabro from Hyvinkää used as the aggregate can be seen in the patterns. The red tones have been reinforced with a translucent colour enhancer and protection product of the Faceal Color product line. The walls have been over-treated with Faceal Oleo HD impregnation agent while Faceal Wet-look has been applied on the horizontal surfaces.

5